

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefnasvid@althingi.is

Reykjavík, 26. maí 2020

Efni: Umsögn Samtaka atvinnulífsins, Samtaka fjármálafyrirtækja og Samtaka verslunar og þjónustu um frumvarp til laga um breytingu á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og lögum um skráningu raunverulegra eigenda. Þingskjal 1217 - 709.mál.

Samtök atvinnulífsins (SA), Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) og Samtök verslunar og þjónustu (SVP), hér eftir nefnd samtökin, vísa til frumvarps til laga um breytingu á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 (þþvl.) Frumvarpinu er ætlað að ljúka við innleiðingu fimmtu peningabættistilskipunar ESB en inniheldur einnig aðrar breytingar. Samtökin bentu á þá vankanta sem þau sáu við frumvarpið með umsögn sem birt var í samráðsgátt þann 9. mars síðastliðinn. Síðan þá hefur frumvarpið tekið nokkrum breytingum en ástæða þykir til viðhafa eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið eins og það hefur verið lagt fyrir Alþingi sem þingskjal 1217 – 709. mál. Auk þess vilja samtökin koma á framfæri athugasemd sem snýr að lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 (þþvl.), eins og þau standa í dag, en sú athugasemd varðar hóp fólks hér á landi sem hefur ekki viðurkennd persónuskilríki sbr. skilgreiningu laga nr. 140/2018 og getur því ekki stofnað bankareikninga til að taka við framfærslu eða launum.

1. Viðurkennd persónuskilríki

Skv. þþvl. nr. 140/2018 er viðurkennt persónuskilríki eftirfarandi:

„18. Viðurkennd persónuskilríki: Gild persónuskilríki sem gefin eru út af stjórnvöldum eða eru viðurkennd af stjórnvöldum. Til gilda persónuskilríkja teljast vegabréf, ökuskirteini og nafnskirteini gefin út af Þjóðskrá Íslands eða samsvarandi erlendum stjórnvöldum og rafræn skilríki sem innihalda fullgild rafræn vottorð sem varðveitt eru á fullgildum undirskriftarbúnaði.“

Um skilgreiningu þessa segir í greinargerð með lögum:

„Skilgreining á viðurkenndum persónuskilríkjum í 19. tölul. er nánast óbreytt frá gildandi lögum. Deili teljast aðeins hafa verið sönnuð á einstaklingum, samkvæmt a-lið 1. mgr. 10. gr., með framvisun þeirra skilríkja sem upp eru talin í ákvæðinu. Hér er þó lögð til sú breyting að undir viðurkennd persónuskilríki falli einnig nafnskirteini sem gefin eru út af erlendum stjórnvöldum sem eru til þess bær. Tilkynningarskyldum aðilum sem byggja áreiðanleikakönnun á nafnskirteinum gefnum út af erlendum stjórnvöldum ber að tryggja að um viðurkennd persónuskilríki sé að ræða, í skilningi laganna, t.d. með því að setja sig í samband við útgefanda þess en upp hafa komið tilvik þar sem framvísað hefur verið fólksuðum nafnskirteinum. Tilkynningarskyldum aðilum ber, með vísan til 33. gr. frumvarpsins, að tryggja

*að starfsmenn hljóti viðeigandi fræðslu og þjálfun við greiningu og mat á erlendum skilríkjum. Meginreglan er að tryggja þer að um frumskilríki sé að ræða. Það kann þó ekki að vera hægt í öllum tilvikum, t.d. þegar um er að ræða viðskipti erlendra aðila sem ekki eru staddir hér á landi. Í slíkum undantekningartilvikum er mikilvægt að gæta sérstakrar varkárni og fara t.d. fram á að lögbókandi (notarius publicus) eða annar viðeigandi aðili staðfesti réttmæti skilríkjanna. Áreiðanleikakönnun er ávallt á ábyrgð viðkomandi tilkynningarskylds aðila og á hans ábyrgð að tryggja að áreiðanleikakönnun byggji á fullnægjandi gögnum. Komið hafa upp tilvik þar sem aðilar eiga ekki fullnægjandi skilríki til að sanna á sér deili. Er hér t.d. átt við flóttamenn sem hafa komið til landsins án skilríkja eða á fölsuðum skilríkjum. Til að koma ekki í veg fyrir að þessir aðilar hafi aðgang að almennri fjármálaþjónustu, sbr. reglur Fjármálaeftirlitsins um heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti, nr. 670/2013, er gert ráð fyrir því að heimilt sé að taka **ferðaskilríki** sem útgefin eru af Útlendingastofnun sem gild skilríki fyrir þessa aðila. Slík skilríki skulu þó aðeins veita aðgang að fjármálaþjónustu sem er nauðsynleg í nútímabjódfélagi og ef niðurstaða áhættumats felur í sér litla áhættu á peningabætti og fjármögnun hryðjuverka.*

Flóttamenn sem hafa fengið dvalarleyfi hér á landi fá svokallað dvalarleyfisskírteini eftir langt og strangt ferli. Dvalarleyfisskírteini eru ekki ferðaskilríki. Dvalarleyfisskírteinin eru hins vegar tvenns konar. Ef flóttamaður kemur til landsins með viðurkennt persónuskilríki svo sem vegabréf þá er engin áletrun á dvalarleyfisskírteini viðkomandi. Ef flóttamaður hefur hins vegar ekkert viðurkennt persónuskilríki meðferðis er áletrun á dvalarleyfisskírteini sem segir beinlínis að Útlendingastofnun geti ekki staðfest að viðkomandi sé sá sem hann segist vera.

Svíþjóð hefur staðið frammi fyrir sama vandamáli sem stjórnvöld leystu með því að útfæra verklag í samstarfi við Útlendingastofnun þar í landi sem heimildar stofnun bankareikninga fyrir þá einstaklinga sem eru ekki með viðurkennd persónuskilríki skv. þpvl. Að mati SFF er nauðsynlegt fyrir Alþingi að skoða lausn þessa máls við meðferð þessa frumvarps.

2. Um 1. gr. frumvarpsins

Í 1. mgr. 1. gr. frumvarpsdraganna er lagt til að bifreiðaumboð og bifreiðasalar verði felldir undir gildissvið laganna. Í sérstökum athugasemdum við 1. gr. frumvarpsdraganna segir: „Sala notaðra ökutækja er háð leyfi sýslumanns skv. lögum um verslunaratvinnu nr. 28/1998.“ Þannig vill hins vegar til að í 5. gr. frumvarps til laga um breytingu á ýmsum lögum varðandi leyfisveitingar (einföldun regluverks) (þskj. nr. 376 í 332. máli á líðandi löggjafarþingi) var efnislega lagt til að skylda til að afla leyfis til sölu notaðra bifreiða verði felld brott. Alþingi veitti frumvarpinu lagagildi hinn 5. mars sl. Hugtakið bifreiðaumboð er heldur ekki að finna í íslensku lagasafni.

Í ljósi framangreinds er ekki fyrrséð hvort framangreind tillaga verði til þess að leysa úr þeirri óvissu sem ætlunin virðist að bregðast við. Af þeim sökum telja samtökin ekki tilefni til þess að breytingarnar verði gerðar. Ekki verður t.d. séð að óbreytt tillaga leysi úr óvissu sem kann að skapast í blandaðri starfsemi þar sem sala á bifreiðum er einvörðungu þáttur af starfseminni eða þáttur í annarri starfsemi, t.d. í starfsemi bílaleiga.

3. Um 3. gr. frumvarpsins

Með 3. gr. frumvarpsins stendur til að fella út 3. mgr. 5. gr. laganna þar sem segir: „Eftirlitsaðilar geta veitt undanþágu frá skyldu til að framkvæma áhættumat sé sýnt fram á að

tiltekin starfsemi eða viðskipti séu þess eðlis að áhættuþættir eru skýrir og þekktir og viðeigandi ráðstafanir til að draga úr þekktri áhættu eru til staðar.“

Um 3. mgr. 5. gr. segir í skýringum um ákvæðið: „Við tilteknar aðstæður, sbr. 3. mgr., geta eftirlitsaðilar veitt tilkynningarskyldum aðilum undanþágu frá gerð áhættumats. Ákvæðið er undanþága frá meginreglu um gerð áhættumats og ber að túlka sem slíka. **Slík undanþága dregur úr hættu á því að gerðar séu of íþyngjandi kröfur til tilkynningarskyldra aðila með einfalda starfsemi.** Það er á ábyrgð þess tilkynningarskylda aðila, sem óskar eftir undanþágu samkvæmt þessu ákvæði, að sýna fram á að skilyrði hennar séu uppfyllt.“

Samtökin leggjast gegn því að undanþáguheimildin sé felld út enda ljóst að hún geti átt við fjölmarga tilkynningarskylda aðila á Íslandi. Rökin fyrir því að fella hana út eru sögð vera óljós viðmið varðandi það hvað þurfi til þess að tilkynningarskyldir aðilar fái slíka undanþágu. Afar mikilvægt er að halda undanþáguákvæðinu inni til draga úr hættu á að gerðar séu of íþyngjandi kröfur til tilkynningarskyldra aðila. Í stað þess að afnema undanþáguákvæðið leggja SFF til að bætt verði við ákvæðið heimild til ráðherra um að setja í reglugerð viðmið um hvað þurfi til þess að slík undanþága geti verið veitt.

4. Um 8. gr. frumvarpsins.

Samtökin fagna því að það standi til að fresta gildistöku 8. gr. frumvarpsins sem fjallar um skrá um bankareikninga sem og að ákvæðið er nú skýrara þegar kemur að mikilvægi þess að gæta að aðgengi og þagnarskyldu. Samtökin vilja þó ítreka mikilvægi þess að smíði og kerfislegar lausnir skráarinnar verði ekki of kostnaðarsamar fyrir banka og sparisjóði sem og að víðtækt samráð verði haft við Samtök fjármálafyrirtækja í tengslum við setningu þeirrar reglugerðar sem mun innihalda nánari reglur um skrána og uppsetningu þeirrar lausnar sem verður fyrir valinu.

Virðingarfyllst,

F.h. Samtaka fjármálafyrirtækja,

Margrét A. Jónsdóttir, lögfræðingur

f.h. SVP – Samtaka verslunar og þjónustu

Benedikt S. Benediktsson, lögfræðingur

f.h. Samtaka atvinnulífsins

Heiðrún Björk Gísladóttir, lögmaður